

Studenter & EU-valet

Inledning

I alla åldersgrupper har deltagandet i EU-val ökat sedan 2004 vid varje val förutom för förstagångsväljare i förra EU-valet. Totalt röstade 55 procent av de röstberättigade i det förra EU-valet medan det bland förstagångsväljare endast var 44 procent som använde sin rösträtt. I EU-valet 2014 röstade 51 procent av samtliga och 47 procent av förstagångsväljarna.

Studenter är en bred och homogen grupp men den absoluta lejonparten av dem är under 30 år och eftersom det bara är val till Europaparlamentet vart femte år är årets EU-val det första eller andra EU-valet för de flesta studenter.

SCB:s analys av valdeltagandet i EU-valet 2019 visade att det finns ett samband mellan valdeltagande i de nationella parlamentsvalen och valdeltagande i EU-valet i de olika EU-länderna. Sverige präglas av ett relativt högt valdeltagande i de allmänna valen men skillnaden mellan deltagande i de allmänna valen och EU-valet är som störst bland yngre väljare. 2019 var valdeltagandet lägst i åldersgruppen 18–29 år.¹

Några lärdomar från vår undersökning:

- Bättre kunskap om EU höjer valdeltagandet
- Studenter tycker att politiker och media borde prata mer om EU
- Miljö och klimat är studenternas viktigaste fråga i EU-valet

Om undersökningen

Undersökningen genomfördes under våren 2024 av företaget Ungdomsbarometern. Totalt samlades 1020 svar in från högskolestudenter i åldrarna 18–30 år under perioden 20 mars till 14 april genom en digital enkätundersökning. Resultaten i rapporten är viktade på kön och ålder.

Undersökningen är uppdelad i tre delar – *Kunskaper och attityder till EU*, *Inför EU-valet* och *Information om EU och EU-valet*.

¹ SCB, *Deltagande i Europaparlamentsvalet 2019* (2020)

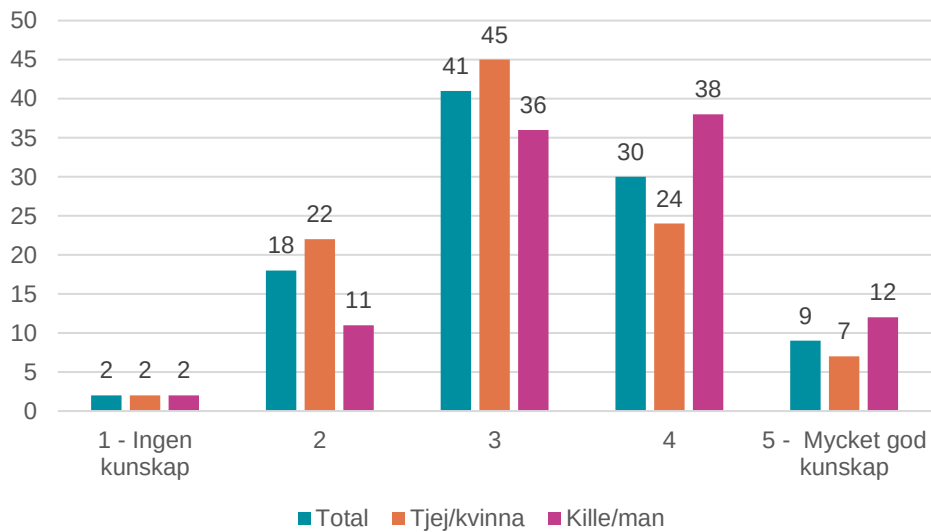
https://www.scb.se/contentassets/f3c7abb4787e4e47b6f3e97d4e785870/me0110_2020a01_br_me09br2003.pdf

Resultat från undersökningen

Kunskaper och attityder till EU

Vi bad studenter uppskatta hur bra koll de har på vad EU gör.

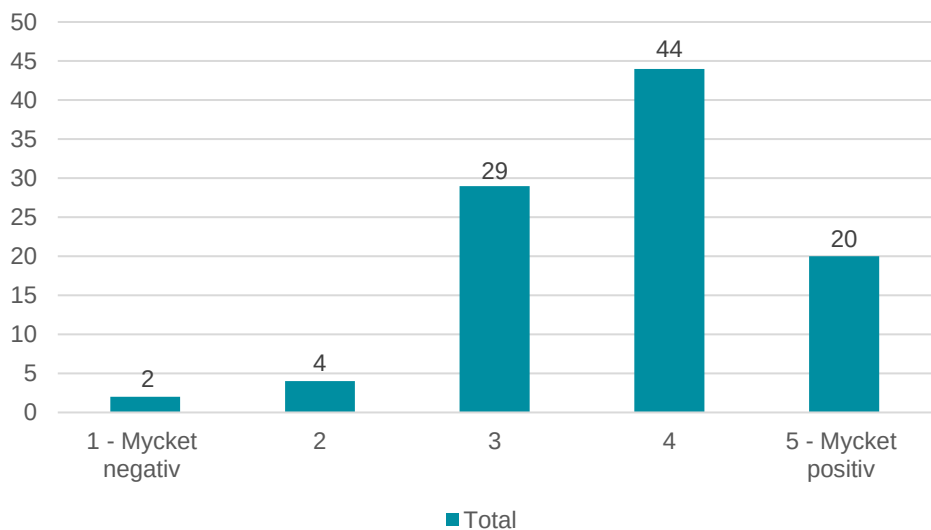
Figur 1 – Studenters självskattade kunskap om EU

Fråga: Hur bra kunskap har du om vad EU gör?

Över lag uppger studenter att de har medel till god kunskap om EU. Nästan ingen uppger att de inte har någon kunskap alls medan endast en relativt liten andel säger sig ha mycket god kunskap. Män tenderar att ha bättre kunskap än kvinnor.

Figur 2 – Studenters inställning till EU

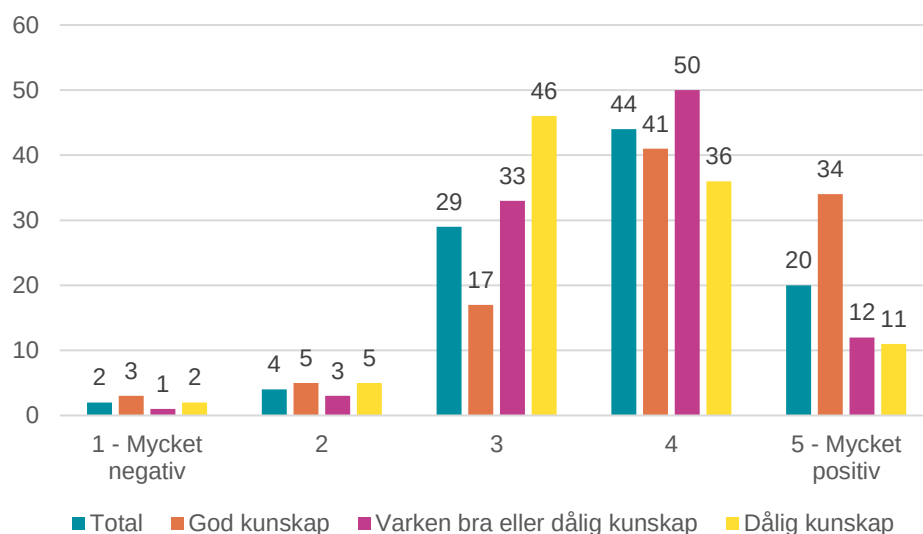

Fråga: Vad är din inställning till EU?

Studenter har en tydligt positiv inställning till EU. Var tredje uppger att de varken har en positiv eller negativ inställning medan nästan två tredjedelar har en positiv inställning till EU. Inte ens var tionde har en negativ inställning.

Om inställning till EU bryts ner på självskattad kunskap om EU syns ett tydligt samband.

Figur 3 – Bättre kunskap ger bättre inställning

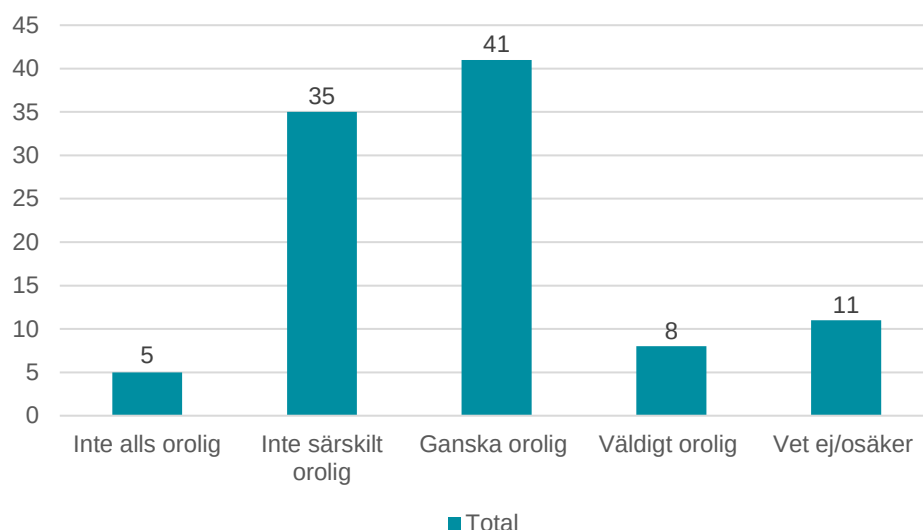
Fråga: Vad är din inställning till EU? Samt nedbrytning på *Hur bra kunskap har du om vad EU gör?*

Det finns ett samband mellan kunskap och inställning till EU där studenter med god kunskap har en mer positiv inställning till unionen. Inställningen till EU ligger samtidigt generellt något högre än den självskattade kunskapen på samma skala.

Hur ser studenter på EU:s demokrati?

En del av EU:s demokratiska system är även de demokratiska systemen i varje medlemsland. Ett demokratiunderskott i ett medlemsland påverkar den demokratiska förankringen och beslutsfattandet i Europeiska rådet och ministerrådet. Därför frågade vi studenter om de känner oro inför den demokratiska utvecklingen i Europa.

Figur 4 – Studenters oro för den demokratiska utvecklingen i Europa

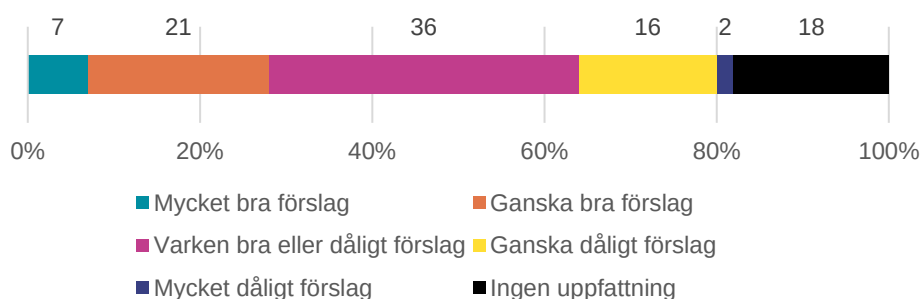
Fråga: Hur känner du inför den demokratiska utvecklingen i Europa?

Frågan är ställd om den demokratiska utvecklingen i Europa och inte EU. EU står inför en utvidgningsprocess och det kan därför vara intressant att fråga även om länder som idag inte är medlemmar i unionen.

Hälften av studenterna uppger att de är ganska eller väldigt oroad för den demokratiska utvecklingen i Europa och endast en av tjugo anger att de inte alls är oroad. Frågan är både bred och av den typen som väljare inte brukar behöva ta ställning till vilket kan förklara varför så relativt stor andel uppger att de inte vet eller är osäkra.

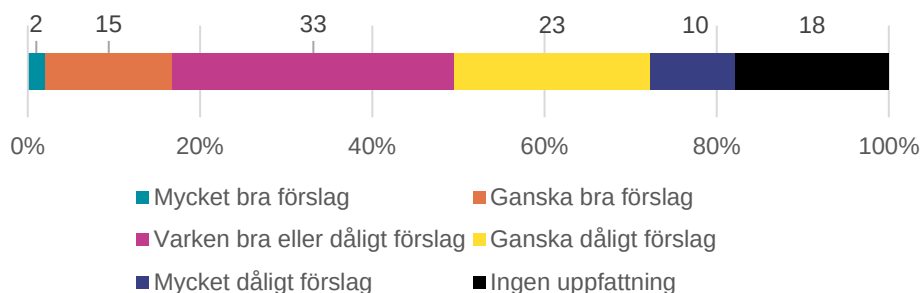
Vi bad även studenterna ta ställning till två motstående förslag om fördelningen av makt mellan EU och medlemsländerna.

Figur 5 – Studenters inställning till att överföra mer makt från EU till medlemsländerna

Fråga: Vad är din åsikt om följande förslag? – Överföra mer makt från EU till medlemsländerna

Figur 6 – Studenters inställning till att överföra mer makt från medlemsländerna till EU

Fråga: Vad är din åsikt om följande förslag? – Överföra mer makt från medlemsländerna till EU

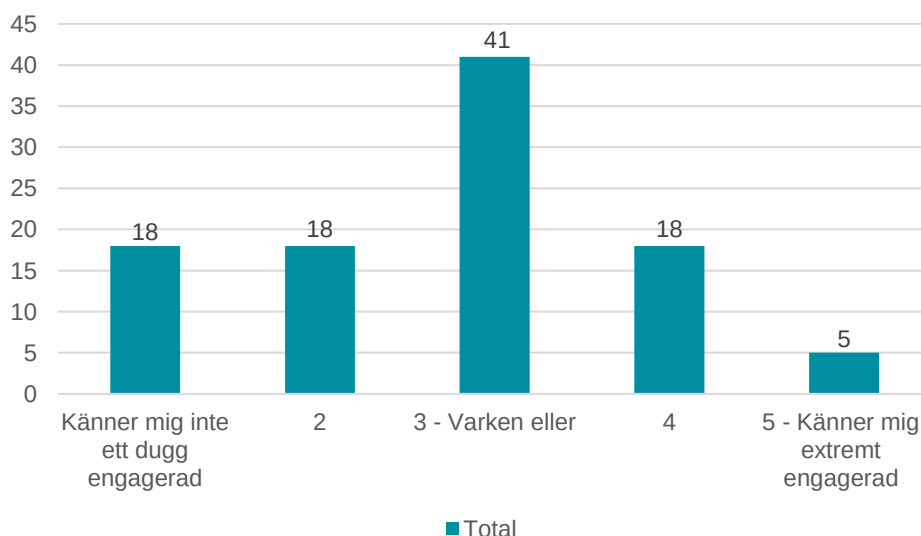
Klart fler studenter anser att det är bättre om makt flyttas från EU till medlemsländerna än vice versa.

I båda fallen är det över hälften av studenterna som anser att förslagen varken är bra eller dåliga eller inte har någon uppfattning. Något fler svarar att de är mot att mer makt flyttas till EU än som svarar att de är för att mer makt flyttas till medlemsländerna. Att så många i båda fallen svarar att det varken är ett bra eller dåligt förslag kan tyda på en ambivalent inställning till maktfördelningen inom EU:s politiska system. Sannolikt hade fler kunnat ta ställning om tydligare avgränsade politikområden angavs i frågeställningarna.

Inför EU-valet 2024

Trots den övervägande positiva inställningen till EU känner de flesta studenter sig inte speciellt engagerade inför EU-valet.

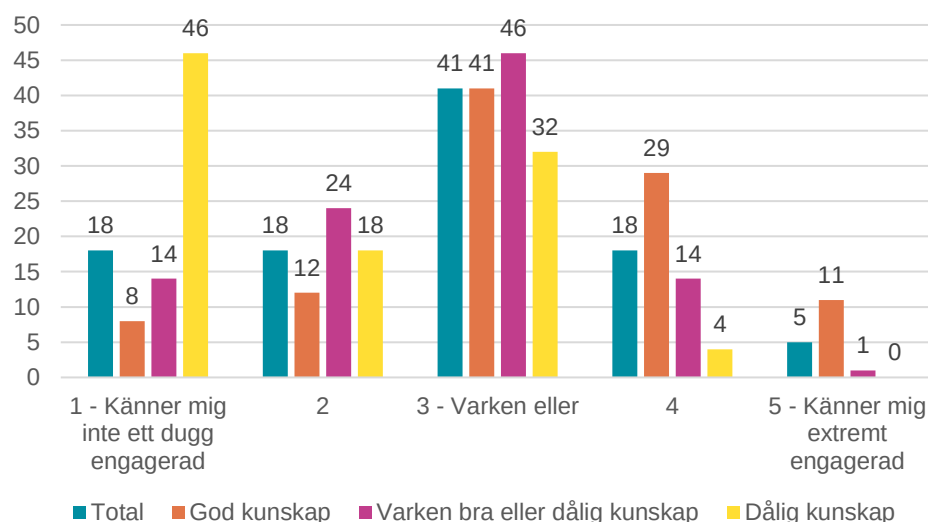
Figur 7 – Engagemang inför EU-valet

Fråga: Hur engagerad känner du dig inför årets EU-val?

Nästan fyra av fem studenter säger att de inte känner sig engagerade eller vare sig engagerade eller oengagerade. Bryter vi ner siffrorna på självskattad kunskap om EU är det särskilt en grupp som sticker ut.

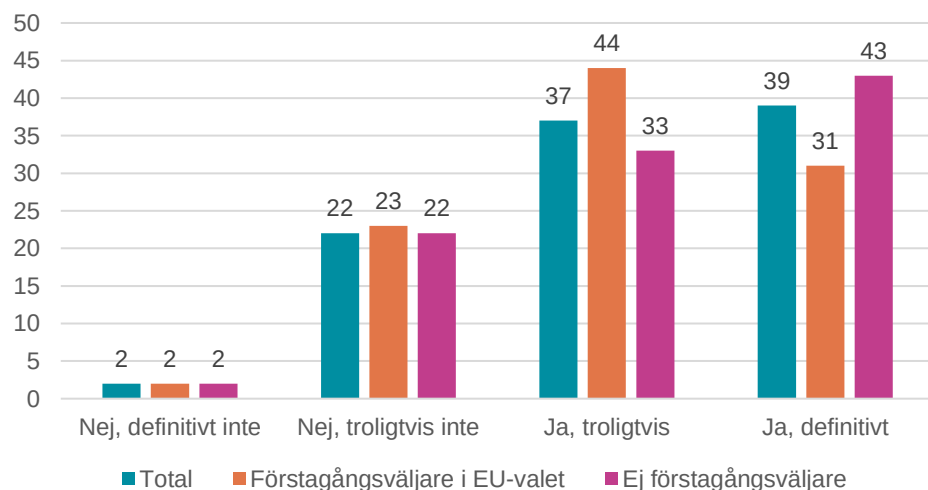
Figur 8 – Engagemang utifrån kunskap om EU

Fråga: Hur engagerad känner du dig inför årets EU-val? Samt nedbrytning på *Hur bra kunskap har du om vad EU gör?*

De som uppger att de har dålig kunskap om EU är även de som är minst engagerade inför valet. Engagemangsnivån stiger med kunskapsnivån men inte lika starkt som engagemanget sjunker med densamma. EU-valet framstår helt enkelt vara ett val som inte engagerar studenter så starkt. Trots det låga engagemanget är det få som uppger att de inte avser att rösta i EU-valet.

Figur 9 – Studenters avsikt att rösta i EU-valet

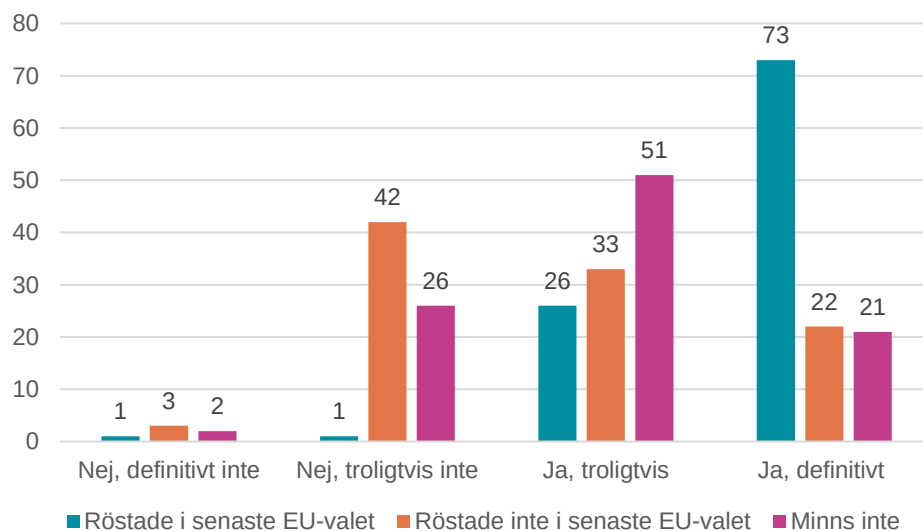
Fråga: Planerar du att rösta i EU-valet? Nedbrytning på förstagångsväljare i EU-valet (de som är under 18–21 år eller 22 år och fyller år innan den 27 maj).

Totalt är det nästan fyra av tio studenter som uppger att de definitivt kommer rösta i EU-valet medan knappt någon uppger att de definitivt inte kommer göra det.

De nästan sex av tio studenter som svarar att de antingen troligtvis eller troligtvis inte kommer rösta i EU-valet behöver sannolikt ytterligare information för att faktiskt gå och rösta. Vilken typ av information och från vem studenter efterfrågar den återkommer vi till senare i rapporten.

Vi kan också se en skillnad i avsikt att rösta mellan de som är förstagångsväljare och de som inte är det. I figur 9 tittade vi på födelsedagar och alltså om de tillfrågade hade rösträtt i förra EU-valet. Vi frågade även om de faktiskt använde den i EU-valet 2019.

Figur 10 – Avsikt att rösta i EU-valet utifrån deltagande i förra EU-valet

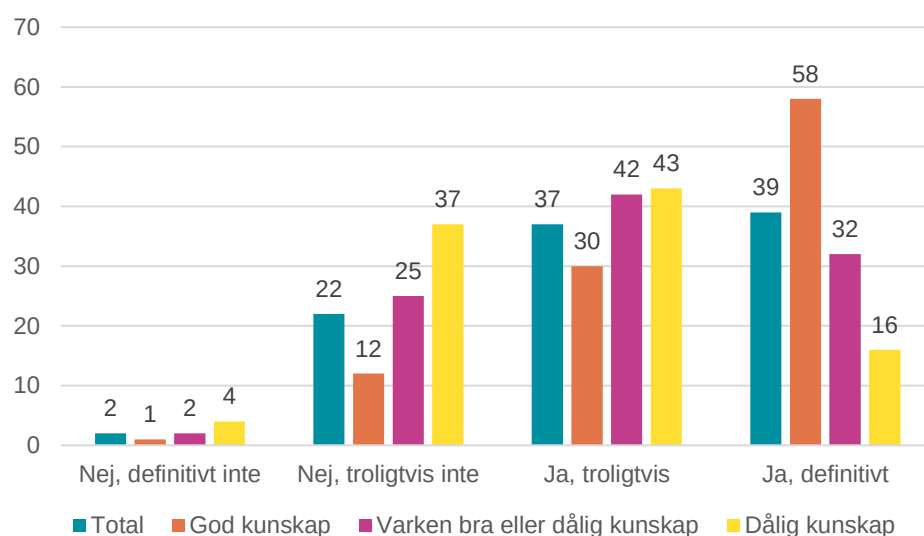

Fråga: Planerar du att rösta i EU-valet? Filtrerat på de som var röstberättigade i EU-valet 2019. Nedbrytning på *Röstade du i det senaste EU-valet?*

Det finns ett mycket tydligt samband mellan att ha röstat i föregående val och att avse att göra det i nästa – när man blivit en väljare så är man en väljare.

Även bland dem som inte röstade i senaste EU-valet är det väldigt få som säger att de definitivt inte kommer rösta men de uppger i stor utsträckning att de troligtvis inte kommer rösta den här gången heller.

Figur 11 – Studenters avsikt att rösta i EU-valet utifrån kunskapsnivå

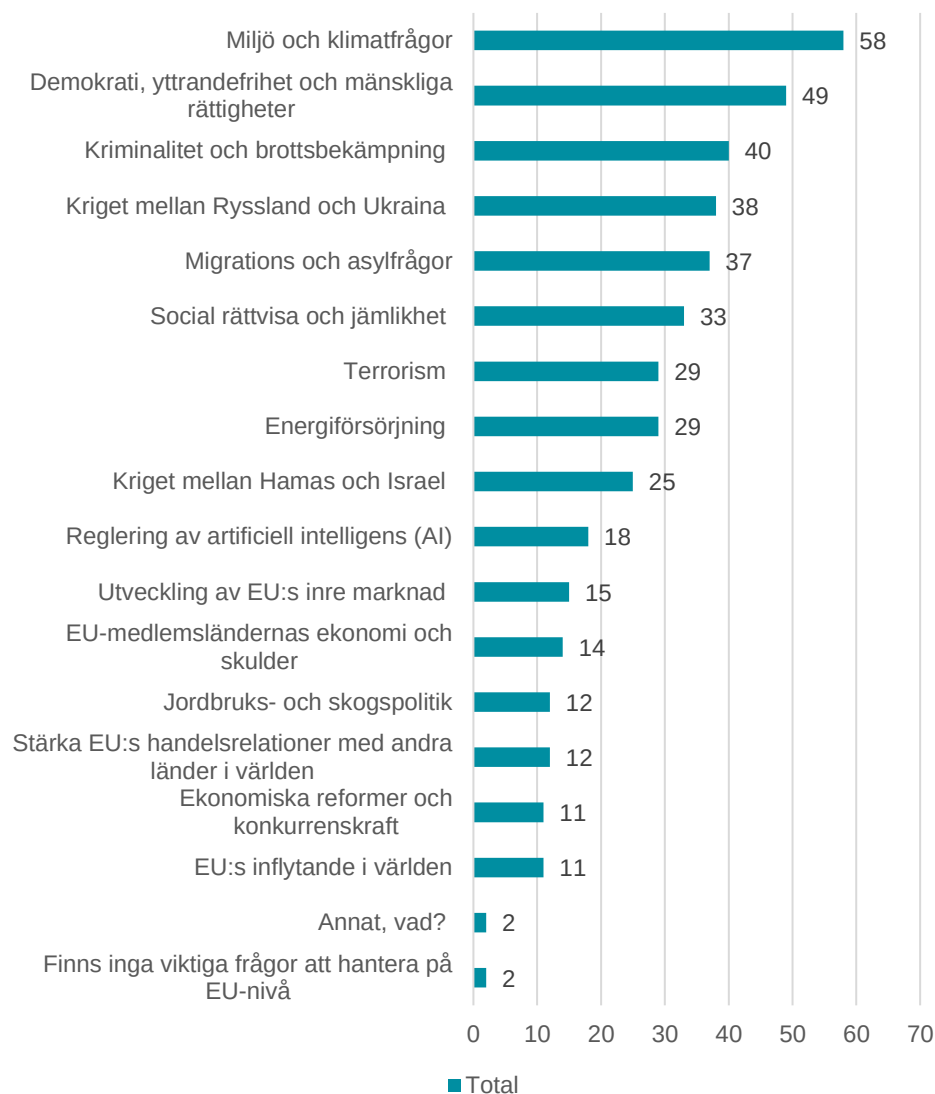
Fråga: Planerar du att rösta i EU-valet? Samt nedbrytning på *Hur bra kunskap har du om vad EU gör?*

Tittar vi på avsikt att rösta utifrån självskattad kunskap om EU ser vi ett tydligt samband – ju bättre kunskap desto säkrare är studenterna på att de kommer rösta och vice versa.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det relativt låga valdeltagandet bland unga och förstagångsväljare inte tycks bero på att de som inte röstar har något principiellt emot EU-valet, utan snarast på bristande kunskap och engagemang.

Vad vill studenter att vi ska ha EU till?

Figur 12 – Frågor som studenter anser är viktigast att hantera på EU-nivå

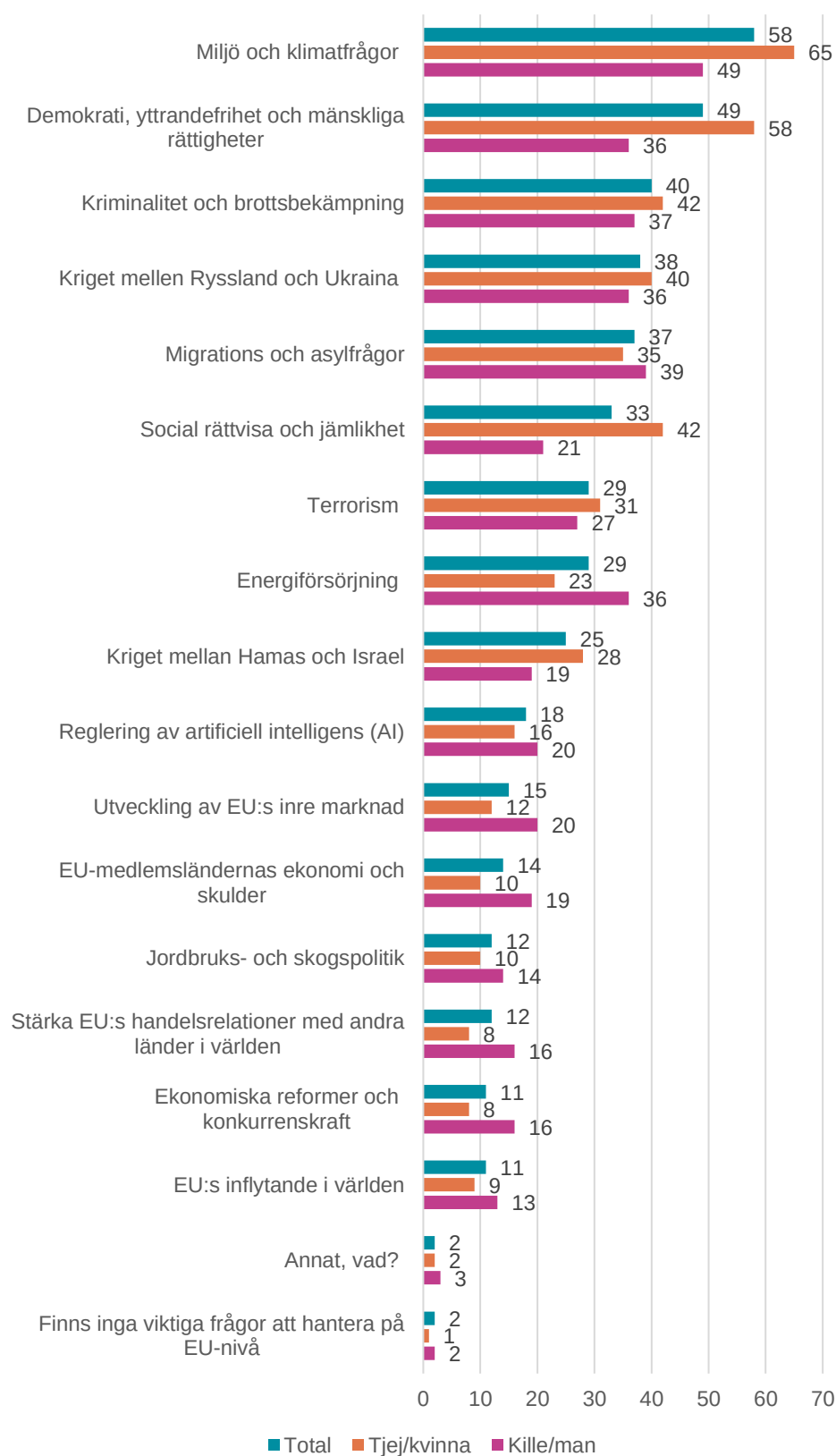

Fråga: Vilka frågor anser du är viktigast att hantera på EU-nivå de kommande fem åren?
(uppgi max fem alternativ)

Den viktigaste EU-valfrågan för studenter är miljö och klimat, precis som flera mätningar visat är den viktigaste frågan för befolkningen i stort. Nästan en tredjedel svarar att energiförsörjning är en av de fem viktigaste frågorna för EU. Det handlar delvis om andra saker än miljö och klimat men frågorna går även in i varandra. Här kan det vara intressant att se till skillnader i vad kvinnor och män uppger som de viktigaste frågorna, vilket vi gör i nästa graf.

Nästan ingen svarar att det inte finns några viktiga frågor att hantera på EU-nivå.

Figur 13 – Studenters viktigaste frågor i EU-valet

Fråga: Vilka frågor anser du är viktigast att hantera på EU-nivå de kommande fem åren? (uppge max fem alternativ). Samt nedbrytning på kön.

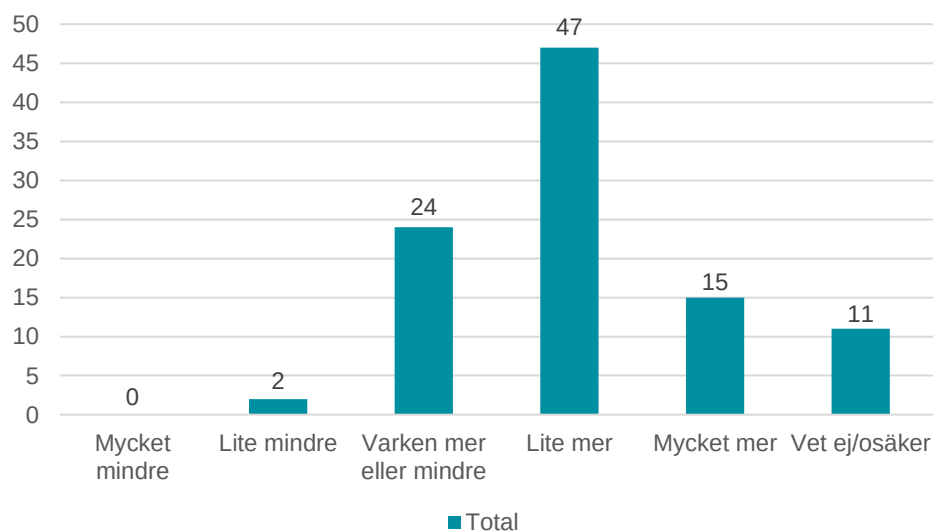
I de flesta frågor är träffbilden tajt mellan kvinnor och män men det finns ett par frågor där svararen divergerar betänkligt. Miljö och klimat, demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter samt social rättvisa och jämlikhet är betydligt viktigare för kvinnor än män.

För män är energiförsörjning det som sticker ut mest vilket kan vara ett sätt att kanalisera ett klimatengagemang i en lite hårdare paketering. Män har även en större spridning i svaren vilket särskilt märks i den lägre delen av diagrammet.

För både kvinnor och män är kriget i Ukraina viktigare än kriget mellan Hamas och Israel att hantera på EU-nivå. Båda krigen är något viktigare för kvinnor än för män och skillnaden mellan könen är något större i den senare konflikten.

Vi frågade även studenter om de vill att det pratas mer eller mindre om EU i det offentliga samtalet.

Figur 14 – Tycker studenter att svenska politiker och media borde prata mer eller mindre om EU?

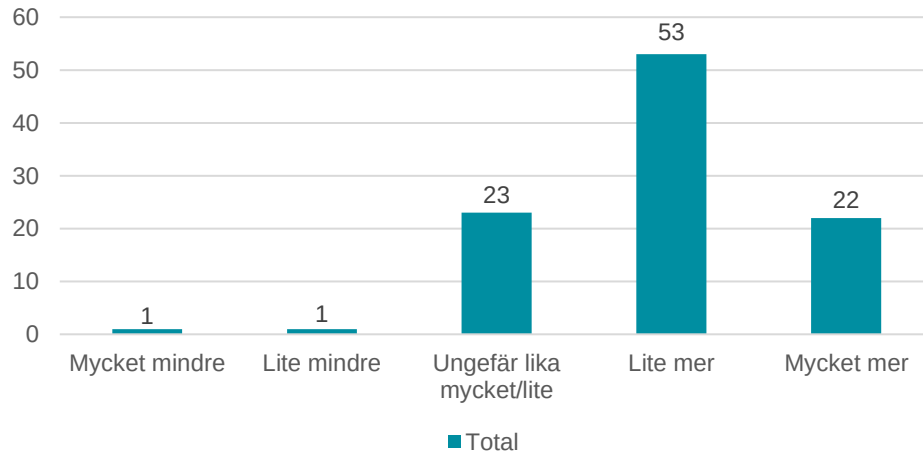
Fråga: Tycker du att svenska politiker och media borde prata mer eller mindre om EU-politik?

De allra flesta studenter vill att det pratas mer om EU medan nästan ingen vill att det pratas mindre om EU. Det speglar ett behov av att få mer information om EU vilket vi kommer se i nästa avsnitt.

Information om EU och EU-valet

Vi frågade studenter om de vill ha mer eller mindre information om EU.

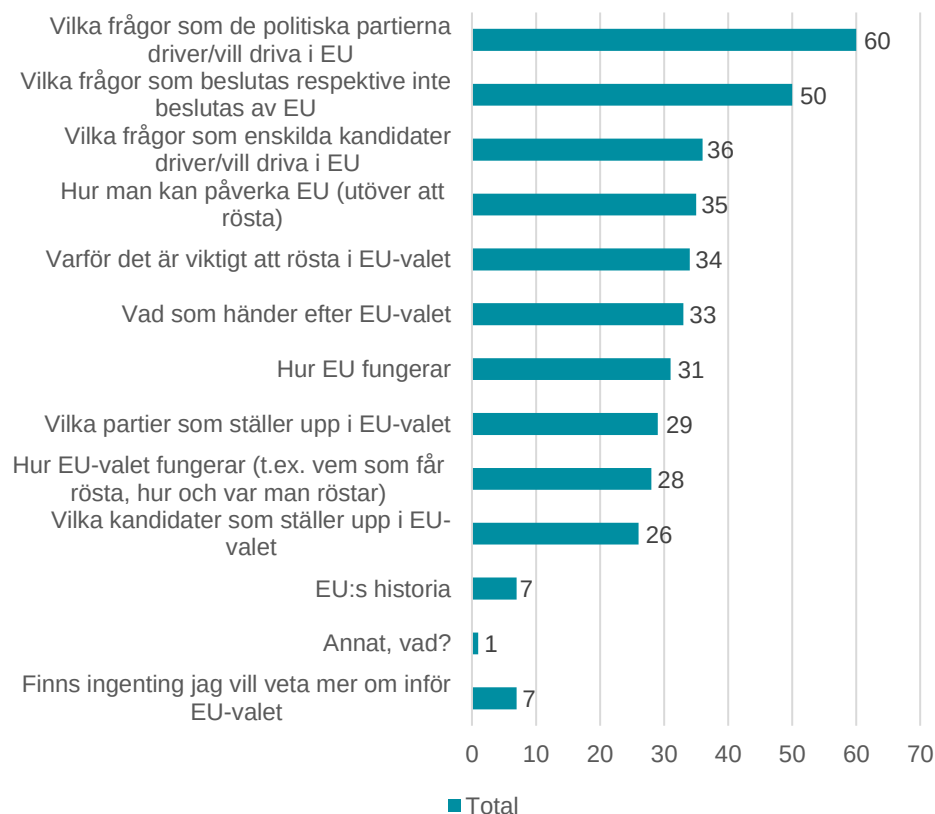
Figur 15 – Studenter vill ha mer information om EU

Fråga: Hade du velat få mer eller mindre information om EU än vad du får idag?

De allra flesta vill ha mer information och nästan ingen vill ha mindre. Vi frågade även vad de vill veta mer om inför valet.

Figur 16 – Vad studenter vill veta mer om inför EU-valet

Fråga: Inför EU-valet, vad hade du gärna velat veta mer om?

Det vanligaste studenter vill veta mer om inför valet är vilka frågor partierna driver. Det är en indikator på att partiernas valkampanjer är viktiga för att höja valdeltagandet.

Vilka kandidaterna är och vilka frågor de vill engagera sig i har större betydelse i EU än det traditionellt har i andra svenska val. Ändå är information om partiernas politik viktigare för studenter än information om kandidaterna. Det kan kanske delvis förklaras med att vi i Sverige inte har en stark tradition av personval och att ideologi upplevs som viktigare än person.

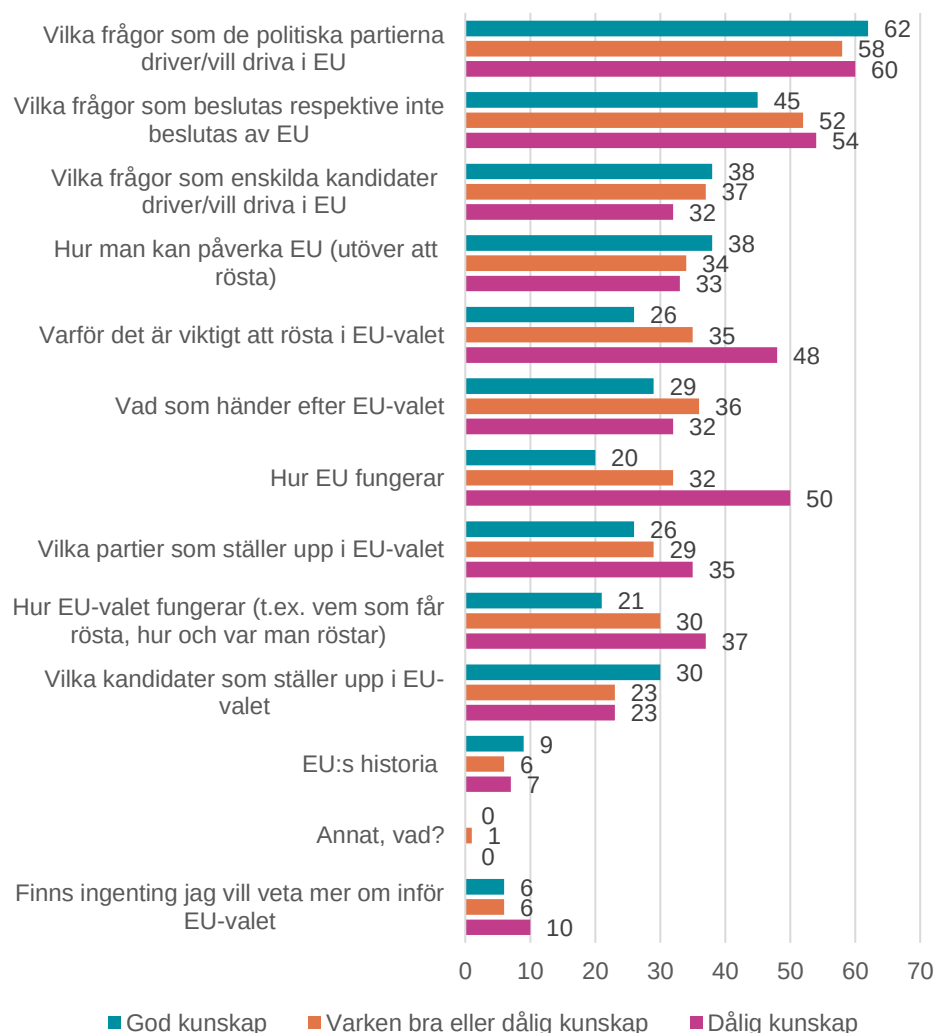
Svarsalternativ av ren kunskapskaraktär såsom vilka frågor som beslutas av EU, vad som händer efter EU-valet och hur EU fungerar är det också många som väljer vilket går väl i linje med att den självskattade kunskapsnivån om EU är relativt låg. Många vill veta mer om EU men frågan är vems uppdrag det är att ge den informationen.

En tredjedel av studenterna svarar att de vill veta mer om varför det är viktigt att rösta i EU-valet. Här kan man tänka att svaren blir olika beroende på vem man frågar. Kanske är det parti som kan ge ett svar som flest tycker låter övertygande den som har mest att vinna.

En inte obetydlig andel svarar att det inte finns någonting de vill veta mer om inför valet vilket är betydligt fler än vad som svarade att de inte vill ha mer information om EU. Det handlar förmodligen om väljare som redan har bestämt sig för hur de kommer att rösta och inte behöver mer information för att göra sitt val.

Slutligen har vi brutit ner svaren på vad studenter vill veta mer om inför EU-valet på självskattad kunskapsnivå.

Figur 17 – Skillnad i vad studenter hade velat veta mer om inför EU-valet, beroende på kunskap om EU

Flervalsfråga: Inför EU-valet, vad hade du gärna velat veta mer om? Nedbrytning på *Hur bra kunskap har du om vad EU gör?*

Vilka frågor partierna driver och vilka frågor som beslutas av EU är viktigast att få mer information om oavsett kunskapsnivå.

Bland de med dålig kunskap om EU är information om hur EU fungerar och varför det är viktigt att rösta i EU-valet extra viktig. Men även bland de som har god kunskap om EU vill en fjärdedel veta mer om varför det är viktigt att rösta.

Saco studentråd är Sveriges största studentfackliga centralorganisation och utgör student- och framtidsrösten inom Saco. Studentrådet arbetar med frågor som rör högre utbildning, arbetsmarknad och välfärd.

Vi samlar 120 000 studenter genom våra 17 studentsektioner. Sacoförbundens studentsektioner samlar medlemmar inom nästan alla utbildningar på högskoleorter över hela landet. Medlemmarna är allt från högskolenybjörjare till studerande på forskarutbildningen – morgondagens utförare.